

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Disputatio II. De objecto materiali Fidei divinæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

DISPUTATIO SECUNDA.

De objecto materiali Fidei divinæ.

OBJECTIVUM, ut in Logicâ dici solet, est duplex, Aggregationis & Attributionis: objectum Aggregationis vocatur omne illud, de quo in scientiâ aliquâ tractatur: ac proinde est aggregatum quoddam ex omnibus partialibus objectis conflatum. Objectum verò Attributionis censetur res illa, de qua in aliquâ scientiâ parte agitur, & ad quam cetera omnia, quæ in illâ scientiâ tractantur, tanquam ad finem illius ultimum referuntur, & cujus cognitio præcipuè illic intenditur. Ad plenam ergo Fidei cognitionem de utroque hoc ejus objecto inquirendum.

SECTIO PRIM A.

Quodnam sit objectum materiale adequatum Fidei divinæ.

I. Deus continetur intra objectum materiale adequatum Fidei.

DEUM intra adequatum Fidei objectum seu subiectum contineri, nulli dubium est: Fides enim nostra circa Deum versatur, unaque est ex virtutibus Theologicis.

Unde Marci II. v. 22. dixit Christus: *Habete fidem Dei.* Hinc S. Cyrillus Hierosol. Cathec. 5. sic loquitur: *Fides Deum speculatur, Deum intuetur.* Tandem multa de Deo credimus ut esse, esse Unum, Trinum, Immensum, Aeternum, Remuneratorem, &c. quod aperte ostendit eum ab objecto adequato materiali Fidei excludi non posse.

II. Res etiam creatae sunt objectum materiale Fidei divinæ.

Dico tamen secundò: non Deus tantum, sed res etiam creatae ingrediuntur objectum, seu subiectum materiale Fidei divinæ, seu infusæ. Ratio videtur clara; per fidem enim, ut constat, multa de creaturis creduntur, ut *Eva comedit pomum vitium, Cain occidit Abelem, Beata Maria semper fuit Virgo, & alia hujusmodi, quæ sunt res creatae.*

III. Objectum adequatum Fidei divinæ est quicquid Deus revelavit.

Dico tertio: proximum objectum adequatum, seu aggregationis fidei divinæ, seu Theologicæ, est quicquid Deus actu revelavit: objectum verò aggregationis remotum, est ens omne à Deo obscure revelabile, sive illud creatum sit, sive increatum, substantia sive accidens, positivum sive negativum. Ratio est: illud enim omne est objectum fidei divinæ, seu Theologicæ, in quod hujusmodi actus fidei ferri potest, seu quod ob auctoritatem Dei dicentis credere possumus, sed quicquid actu à Deo est revelatum, vel revelabile, est ejusmodi, aut proximè, aut remotè, juxta jam dicta, ergò.

IV. Objic. objec. omnia non sunt æqualiter credibilia.

Objicies primò: Omnia quæ per fidem cognoscuntur non sunt æqualiter credibilia, ergò non spectant omnia æqualiter ad objectum materiale fidei; antecedens constat: credibilitas enim &

veritas convertuntur: omnia autem non sunt æqualiter vera, necessaria enim sunt veriora contingentibus, divina creatis: ergò divina sunt magis credibilia, quàm creata, ergò res creatae non continentur directè sub objecto adequato materiali fidei.

Respondetur, omnia quæ per fidem revelantur esse æquè vera, & hoc sensu æquè credibilia; Veritas enim, ut ostendi Disp. 45. Log. Sect. sextâ, consistit in indivisibili, in eo quippe sita est, ut actus sit conformis objecto, seu illud representet sicuti est, hoc autem omni actui verò æqualiter convenit; si enim vel minimum addat, aut demat, non representat objectum sicuti est, & actus est falsus. Unde qui dicit *Petrus peccat*, Petro peccante, tam affirmat verum formaliter, quàm qui dicit *homo est animal*, vel *Deus est æternus*, licet hi duo actus sint immutabiliores in veritate, quàm primus, cum eorum objecta sint immutabilia; unde nullo modo possunt esse falsi, quod primò actui non contingit, potuisset enim esse falsus, si nimirum elicitus fuisset; ut potuit, Petro non peccante, ut latius declaratum est in Logicâ.

Jam verò, si veritas, ut interdum fit, sumatur pro certitudine, est distinguendum; quamvis namque si spectentur principia intrinseca, possit unus actus esse alio certior, utpote qui firmiora & infallibilia habet principia, magisque ad verum determinata, quales sunt actus illi, qui principia sunt per se nota, ut *Quodlibet est vel non est, Omne totum est majus sua parte, si aequalibus aequalia demas, quæ remanent erunt aequalia, &c.* & vocantur dignitates: unde Disp. 49. Logicæ: Sect. 2. tres assignavi diversos certitudinis gradus, certitudinem moralem, physicam, & metaphysicam: hæc, inquam, esto ita se habeant, si tamen considerentur principia extrinseca, testimonium scilicet divinum, res omnes revelatae sunt æquè certæ, cum æqualiter Dei loquentis auctoritatem, ex qua tota earum certitudo provenit, sibi habeant applicatam. Quare objecta creata revelata, ut *Abraham genuit Isaac, &c.* non minùs certa sunt certitudine fidei, quàm Deus est

V. Unum Fidei objectum non est magis verum, & hoc sensu magis credibile alio.

Vna veritas non est formaliter major alia.

VI. Quo pacto unus actus intellectus sit alio certior.

Tres sunt certitudinis gradus, certitudo moralis, physica, & metaphysica.

Objecta omnia revelata, sunt æqualiter certæ.

TOM. II. *Trinus, & Vnus*, sicque objecta illa creata non minus directè spectant ad objectum adæquatum materiale fidei, quam increata, æqualiter sub eo continentur.

VII. Obicies secundò: Deus & creatura non æquè comprehenduntur sub objecto charitatis, ergo nec sub objecto fidei. Negatur tamen consequentia, in creaturâ enim non est bonitas divina, sed quædam tantum illius creata participatio, at verò divina auctoritas in dicendo, seu increata ejus veracitas æquè informat extrinsecè res creatas, ac Deum ipsum, & æqualiter iis applicatur, cum æqualiter illas revelet nobis Deus, ac seipsum, æquè enim revelat Deus Ævam comedisse pomum vetitum, ac se esse immensum.

SECTIO SECUNDA.

Quid sit objectum attributionis Fidei divinæ.

I. *Objectum attributionis à nonnullis vocatur subiectum.*

OBJECTUM attributionis, ut supra diximus, est id de quo in aliquâ scientiæ parte agitur, & ad quod cætera omnia, quæ in scientiâ illâ tractantur, tanquam ad finem referuntur. Hinc multi cum Durando objectum attributionis vocant subiectum: objectum quippe à subiecto in hoc distinguunt, quòd quicquid in scientiâ aliquâ cognoscitur, vocetur objectum: subiectum verò aiunt esse rem illam de quâ, & in ordine ad quam cætera in illâ scientiâ cognoscuntur. Sic subiectum Physicæ est corpus naturale, objectum verò sunt quantitas, motus, ubicatio, & reliquæ ejus proprietates, ad perfectam corporis naturalis cognitionem spectantes.

II. *Diversa de subiecto attributionis Fidei sententia.*

Varia ergo hac in re sunt Theologorum sententia: aliqui actum meritorium, alii visionem beatam esse volunt objectum attributionis fidei, quod nimirum fides ad hæc ordinetur. Sed contra; multa enim sunt objecta fidei divinæ creata, quæ ad ista propriè non referuntur. Sic Abafalonem capillis ex arbore pendulum in aère hæfisse, Amasam à Joab occisum esse, & id genus alia, quid ad hæc obtinenda, directè saltem, conducunt. Quod si quis dicat, vel hæc objecta credero esse bonum, sicque utile ad divinam fruitionem obtinendam, idem dici posset de quacumque aliâ virtute, cum omnes actus virtutum supernaturalium sint vitæ æternæ meritorii.

III. *Volunt aliqui Christum esse objectum attributionis Fidei.*

Dicunt alii objectum attributionis Fidei esse Christum, tum quia ad cognoscendum Verbum incarnatum Fides nostra primariò ordinatur, tum quia in Christo præcipua Fidei nostræ mysteria continentur. Sed contra: vel enim auctores isti de Christo loquuntur ut Deo, vel ut homine. Si primum, paulò post videbimus quid hac de re sit dicendum; si secundum, quamvis Christi humanitas sit objectum præstantissimum, in cognitione tamen subordinatur Deo, sicque esse nequit objectum attributionis Fidei.

IV. *Deus est objectum principale Fidei.*

Prima Conclusio: Deus est objectum principale Fidei. Hac de re nulla potest esse difficultas; objectum siquidem principale alicujus artis, vel scientiæ, ut in Logicâ dixi Disp. 7. Sect. primâ, est præcipuum quod in arte illâ, vel scientiâ tractatur, etiamsi alia omnia, quæ in illâ scientiâ tractantur, ad illud non referantur: in quo differt ab objecto vel subiecto attributionis, ad quod requiritur, & sufficit, ut de illo isthic agatur,

& ut omnia, de quibus in illâ scientiâ agitur, ad illud ordinentur, sive objectum illud sit entitativè præcipuum ex iis, quæ in scientiâ illâ tractantur, sive non. Sic quamvis in libris de cælo agatur de Intelligentiis, Ipararum caelestium motricibus, & consequenter hæc sint objectum principale illorum librorum, cælum tamen ipsum est objectum eorum attributionis, utpote ad cujus cognitionem omnia, quæ in his libris tractantur, etiam ipsæ intelligentiæ, referuntur. Hinc ergo clarè constat, Deum absque omni dubio esse objectum principale Fidei, cum & de eo in hoc tractatu agatur, & objecta omnia, de quibus hic disputatur, infinitis gradibus excedat. Plura hac de re dicta sunt i. p. d. l. f. 5. dum de objecto Theologia.

Secunda Conclusio: Deus non principale tantum, sed attributionis etiam est Fidei objectum: ita S. Thomas i. p. q. i. a. 7. Suarez hic, Disp. 2. Sect. 1. & 2. Valentia hic, punc. 1. §. 3. Tannerus to. 3. d. 1. q. 1. dub. 2. num. 19. Granado hic Controv. 1. tract. 1. disp. 6. num. 11. Conink Disp. 9. dub. 1. Molina, Vasquez, & alii contra Arriagam hic, d. 1. Sect. 2. 11. 8. dicentem Fidem, nec Deum, nec ullum aliud habere objectum attributionis.

Nostra tamen conclusio probatur; subiectum namque attributionis, ut diximus, est illud, circa quod ars aliqua, vel scientia præcipue versatur, & ad cujus perfectionem cognitionem cætera, de quibus in scientiâ illâ agitur, referuntur, sed horum utrumque competit Deo, cum & præcipui Fidei actus circa Deum ejusque attributa versentur, credimus siquidem Deum esse, juxta illud Apostoli ad Hebræos 11. supra citatum: *Accedentem ad Deum oportet credere quia est, &c.* & Joan. 17. v. 3. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum verum. Credimus etiam eum esse Infinitum, Æternum, Immensum, Creatorem cæli & terræ, &c.* & hæc omnia de illo tanquam de subiecto prædicamus: quæ clarè ostendunt primarios quosque Fidei actus circa Deum versari.

SECTIO TERTIA.

Objectiones contendentes Deum non esse objectum attributionis Fidei.

OBJECIONES primò: licet plurimi, iique primarii actus Fidei in Deum ferantur immediatè, multi tamen Deum omnino non habent pro objecto, sed res tantummodo creatas; hi ergo actus, Deum pro subiecto attributionis habere non possunt, nec ad eum hoc titulo referri. Respondetur, ad hoc ut facultas aliqua rem quampiam habeat pro subiecto attributionis, non esse necessarium ut singuli actus in illud immediatè ferantur, sic enim nulla ars, vel scientia haberet objectum attributionis, cum nulla omnino sit, cujus omnes actus in objectum illud ferantur immediatè. Ad objectum ergo attributionis, ut in Logicâ, disp. 7. Sect. 1. dixi, sufficit ut objecta omnia, quæ in illâ scientiâ cognoscuntur, ad illud in esse scibilis ordinentur, hoc est, ut illorum cognitiones ad perfectionem hujus cognitionem deferviant, & illis cognitio, objecti attributionis proprietates & perfectiones clariùs innotescant.

Objectum attributionis & principale quomodo differans.

V. *Assignatur objectum attributionis Fidei.*

VI. *Ostenditur objectum attributionis Fidei esse Deum.*

Præcipui Fidei actus circa Deum versantur.

I. *Dices: multi Fidei actus in Deum omnino non ferantur.*

Ad objectum attributionis non requiritur ne omnes actus in illud ferantur immediatè.

Eodem

II. Eodem ergo modo in presenti, licet actus omnes Fidei non habeant Deum pro objecto, rerum tamen omnium, quæ in Fide tractantur, cognitio ad perfectionem Dei cognitionem deservit, & aliquam illius perfectionem, ut potentiam, providentiam, pulchritudinem, &c. manifestat; nihil enim in hac materiâ tractatur, quod non sit vel potentia ejus & providentiæ effectus, vel ad aliquod Dei prædicatum, ut error ad illius veracitatem, peccatum ad sanctitatem, & excellentiam declarandam juvat, quippe qui rei tam scedæ ac turpis auctor esse non possit. Sic Physicus, non de luce tantum agit, sed etiam de tenebris, Logicus similiter de syllogismo sophistico, quod nimirum hujus cognitio ad syllogismi veri, illarum ad lucis cognitionem plurimum conferat, opposita namque juxta se posita magis elucescunt. Unde licet in S. Joannis Evangelio multa scribantur, in quibus expressa Christi mentio non sit, Cap. tamen 20. v. 31. dicit Apostolus: *Hæc autem scripta sunt, ut credatis, quia JESVS est Filius Dei*, &c. Qua de causa S. Augustinus lib. 14. de Trinitate, cap. 1. scientiam aliquam dari asserit, quâ, inquit, *Fides saluberrima gignitur, nutritur, & roboratur*.

Erroneæ peccati cognitio quâ ratione ad Dei cognitionem concludatur.

Opposita juxta se posita magis aliqñescunt.

III. Objicies secundo: Sicut cognitio creaturarum juvat ad perfectionem cognitionem Dei, ita cognitio Dei juvat ad perfectionem cognitionem creaturarum: ergo tam creaturæ erunt objectum attributionis Fidei, quàm Deus. Sed contra: sic enim in Physicis tam cognitio corporis naturalis juvat ad perfectionem cognitionem motus, quantitatis, ubicationis, & reliquarum ejus proprietatum, affectionum, & accidentium, quàm hæc ad perfectionem cognitionem corporis naturalis. Sic etiam tam conducit cognitio syllogismi veri ad cognitionem sophistici, ac e contra: cognitio etiam sanitatis ad cognitionem morborum, quàm horum cognitio ad cognitionem sanitatis, & tamen nullus opinor dicet, aut illa respectu corporis naturalis, aut syllogismum sophisticum respectu veri, morbos denique respectu sanitatis esse subjectum attributionis.

Non quicquid juvat ad cognitionem alterius est respectu illius objectum attributionis.

IV. Respondetur itaque juxta dicta in Logica, Disp. 7. Sect. 1. Ad subjectum attributionis non sufficere ut cognitio unius quomodocumque concludat ad cognitionem alterius, sic enim vitium esset objectum attributionis respectu virtutis; sed requiritur, ut unum ad aliud referatur, vel tanquam vitiosum ad integrum, vel tanquam minus perfectum ad perfectius, vel tanquam rami, ut ita dicam, ad radicem, quo pacto proprietates referuntur ad essentiam. Omnibus autem his modis creaturæ ad Deum, & earum cognitio ad Dei cognitionem referuntur: Deus autem nullo ex his modis referatur ad creaturas, sicque implicat, ut hæc respectu Dei sint subjectum attributionis.

V. Adde, res creatas, quæ actibus Fidei obijciuntur, esse plurimas, earumque plerasque nullam inter se connexionem, aut ordinem habentes; unde ex iis nulla potest respectu aliarum esse subjectum attributionis, cum sese ad invicem habeant disparatè, omnes autem esse nequeunt; qui enim plura attributionis objecta, quàm unum statuit, nullum statuit. E contra verò res omnes, ut in esse entis, ita & in esse scibilis, ad Deum referuntur: imò in hoc tractatu de Fide, Dei cognitio peculiariter intenditur, ut ex locis Scripturæ supra citatis constat, & ex illo Isaia 48. vers. 17. *Ego Dominus Deus tuus docens te utilia*, id est, ea, quæ ad ultimi finis consecutionem de-

Omnia quæ in hac materiâ tractantur, ordinantur ad cognitionem Dei.

serviunt, qui, ut in materiâ de beatitudine videmus, est cognoscere & amare Deum.

Quæres, sub quâ ratione Deus sit objectum attributionis Fidei? Respondetur, sub conceptu Deitatis, seu Deum ut Deum: ita S. Thomas hic, & 1. p. q. 1. a. 7. & alibi: Scotus Dist. 23. quæst. unicâ, & communis Theologorum sententia. Hoc imprimis suadet variis Scripturæ testimoniis: Primò ex illo ad Hebræos 11. supra citato: *Accedentem ad Deum oportet credere quia est*. Et idem Apostolus 1. ad Thessal. cap. 1. vers. 8. *Fides vestra, quæ ad Deum est*: ac denique in Symbolo Apostolorum dicitur: *Credo in Deum*. Hæc etiam de causâ Fides dicitur virtus Theologica. Cum ergo Fides ad Deum peculiariter tendat; juxta illud S. Cyrilli Hierosol. Cathec. 5. illuminatorum: *Fides Deum speculari, Deum intuetur*, & totâ Sectione præcedente ostensum est; cum etiam in omnia prædicata ejus necessaria, & intrinseca ex æquo feratur, nec in unum magis quoad objectum materiale, quàm in aliud, nullum ex his attributis potest esse subjectum attributionis Fidei, sed Deitas, ad cujus cognitionem horum omnium cognitio refertur. Prædicata verò contingentia, & partim extrinseca, ut esse actu creatorem, glorificatorem, &c. esse nequeunt subjectum attributionis Fidei, cum in hæc secundariò tantum feratur, & in ordine ad prædicata intrinseca: Deus siquidem ideò creat, ut ejus potentia, glorificat, ut bonitas cognoscatur, sicque prædicata hæc contingentia ad necessarium manifestationem ordinantur.

VI. Objectum attributionis Fidei est Deus ut Deus.

Fides primariò tendit in Deitatem.

Nullum Deo attributum præ alio potest esse subjectum attributionis Fidei.

SECTIO QUARTA.

Notantur quedam circa objectum materiale Fidei: & peculiariter circa triplex Symbolum.

I. ID imprimis notandum circa modum loquendi: Quando S. Thomas hic, a. 2. affirmat objectum Fidei esse quid incomplexum, solum velle res, quas Fide credimus, non constare à parte rei, & formaliter prædicato & subjecto; hæc enim per solam intellectus operationem fiunt, res varias dividendem intentionaliter, quæ à parte rei sunt identificate, & hoc modo, ut docet idem S. Thomas, hæc objecta, quamvis realiter incompleta, intentionaliter tamen sunt complexa. De objectis Fidei complexis deinceps erit sermo, iis præsertim, quæ in triplici Symbolo continentur.

Quæres primò: Utrum Symbolum illud, quod vocatur Apostolorum, fuerit ab Apostolis compositum. Negat Lutherus, ipsumque secuti hujus temporis Novatores, occasionem eis hæc in parte præbente Erasmo, qui in prologo paraphrasis in Mathæum, hoc in dubium vocasse videtur: adeò verum est, quod dici solet, Erasum posuisse ova, ex quibus Lutherus exclusit scorpiones.

II. Dicendum nihilominus, indubitatum esse, hoc Symbolum fuisse ab Apostolis compositum: hoc namque & Patres omnes affirmant, & ex perpetuâ, jam inde à nascente Ecclesiâ, traditione est Fide certum. Utrum verò ita ab iis compositum fuerit hoc Symbolum, ut omnes & singule ejus partes ab omnibus Apostolis simul collatæ & approbatæ sint, an singuli singulos articulos vivente adhuc

I. Quo pacto objectum Fidei sit quid incomplexum & incomplexum.

II. Verum Symbolum illud, quod dicitur Apostolorum, fuerit ab Apostolis compositum.

III. Certissimum est Symbolum fuisse ab Apostolis compositum.

TOM. II. adhuc S. Jacobo, protulerint, uti S. Clemens, S. Augustinus, S. Thomas, & quidam alii ex Patribus affirmant, res est incerta.

IV. Hoc autem Symbolum tunc composuerunt Apostoli, cum jam à se invicem separandi, & Evangelii prædicandi causâ in varias orbis partes erant dispergendi, ut nimirum unam eandemque haberent Fidei regulam, quam populis omnibus credendam proponerent, essetque veluti Christiani tessera, ac brevem cuncti haberent Fidei formulam, quam & memoriæ mandare facile possent, & recitando sæpius profiteri, ut ait S. Augustinus homiliâ 42. & in sermone de Symbolo.

V. Quæres secundò: Utrum hoc Apostolorum Symbolum censenda sit Scriptura Canonica? Respondetur negativè: nunquam enim accepimus id, vel ab Apostolis ipsis, vel iis distantibus ab alio quoquam fuisse scriptum, sed solâ traditione ab ipsis ad posteros transmissum; si autem neutro ex his modis fuerit scriptum, non erat scriptura, & consequenter esse non poterat sacra Scriptura. Quare S. Augustinus lib. I. de Symbolo, cap. I. & de Fide & operibus cap. nono: S. Hieronymus ep. 61. ad Pamachium, & S. Ambrosius epist. 81. ad Siricum, Symbolum sine scripto traditum esse affirmant.

VI. Symbolum verò hoc Apostolorum, licet non omnes in se Fidei veritates contineat, ut est manifestum, præcipua tamen, maximèque necessaria complectitur; Deum enim proponit & Christum, ac præcipua circa Christum mysteria, Ecclesiam præterea, extra quam salvari nullus potest, ac demum vitam æternam, sive scelicem, sive miseram, sicque eadem operâ Deum & remuneratorem esse, & judicem, probosque juxta & improbos pro meritis tractare. Hinc S. Augustinus Sermone 181. de tempore: *Symbolum, inquit, breve est verbis, sed magnum in Sacramentis; quicquid enim de Deo & Christo in Scripturis traditum est, in Symbolo continetur.*

VII. Dices, mysterium Eucharistiæ non habetur in Symbolo, cum tamen unum sit ex præcipuis Fidei mysteriis, scitumque maximè necessarium, & creditu difficillimum, ut ex orthodoxorum ruinâ videmus, qui in hunc scopulum impingentes naufragium Fidei fecerunt; ergò omnia præcipua mysteria Symbolum non complectitur. S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 8. ad 6. Eucharistiam sub omnipotentia Dei, vel incarnationis mysterio ait esse comprehensam. Secundò tamen dici potest, ea præcipuè in Symbolo posita ab Apostolis fuisse, quæ ad Dei contra Gentiles, & Christi contra Judæos notitiam spectabant, vitæque æternæ adeptionem. Alia tamen multa præter ea, quæ in Symbolo habentur, scitu sunt necessaria, præceptorum scilicet cognitio, ad quæ spectat instructio circa quædam Sacramenta, eorum nimirum, quorum susceptio est necessaria, inter quæ dignitate primum locum obtinet sacrosancta Eucharistia. Hæc autem omnia in Symbolum, quod ob rationes dictas breve esse volebant Apostoli, compingi non poterant, sic enim in ingentem molem excrevisset.

VIII. Præter hoc Apostolorum Symbolum est aliud, quod Nicænum, & Constantinopolitanum appellatur, quia Nicææ primò confectum, auctum postea est Constantiнопoli, & à S. Thoma vocatur Symbolum Patrum. Quando autem particula *Filiusque* ei addita sit, dixi I. p. disp. 66. Sect. 2. num. septimo. Hoc etiam Symbolum doctrinam continet Catholicam, estque similiter

certa regula Fidei, & quedam Symboli Apostolorum explicatio, occasione hæresis Arriana. Hoc Symbolum, inquit S. Thomas hic, q. 1. art. 9. ad 6. propterea publicè cantatur in Missâ, quòd Fide jam manifestatâ conditum sit, & Ecclesiâ pacem habeat: Symbolum verò Apostolorum, inquit idem S. Doctor, cum tempore persecutionis editum sit, privatim tantum in canonico officio recitatur.

Tertium denique est Symbolum S. Athanasii, ab eo Romæ, quo à Summo Pontifice evocatus fuerat, latino sermone conscriptum, ut eidem Pontifici Fidem suam probaret. Unde S. Gregorius Nazianzenus oratione in laudem S. Athanasii ait eum scripsisse egregiam Fidei suæ confessionem: non tamen illam vocat symbolum, quòd S. Athanasius particularis tantum fuerit Episcopus, non Summus Pontifex, sicque Symbolum, seu authenticam Fidei regulam Ecclesiæ tradere non poterat. Jam tamen cum auctoritate Ecclesiæ comprobata sit hæc S. Athanasii Fidei confessio, meritò inter Symbola numeratur, censeturque habere auctoritatem irrefragabilem: Unde in Concilio Florentino in Decreto ad Armenos, hoc D. Athanasii Symbolum tanquam Fidei regula iisdem Armenis ab Eugenio quarto traditur: illo etiam sub S. Athanasii nomine utitur S. Augustinus super Psal. 120. & alibi sæpe illud ad Fidei veritates confirmandas adhibet. Hoc verò Symbolum eò quòd in Romano archivo unâ cum actis Synodi tunc Romæ habitæ diu latuerit, ab antiquioribus tum Græcæ, tum Latine Ecclesiæ Patribus vix reperitur citatum.

Tria ergò hæc Symbola eandem continent veritatem, licet in posterioribus duobus Fidei dogmata explicatiùs tradantur. Quamvis autem in diversis Conciliis varie reperiantur Fidei propositiones, omnes tamen ad hæc tria Symbola reducuntur.

Id solùm hic notandum, etsi omnis articulus Fidei sit propositio Fidei credenda, non tamen omnem propositionem Fidei credendam, esse articulum Fidei, sed primaria tantum quædam & capitalia puncta, aliqua ex sequentibus conditionibus habentia. S. Thomas itaque 2. 2. q. 1. ad articulum Fidei requirit, ut res, quæ proponitur credenda, peculiarem in se contineat difficultatem, sicque penes speciales rerum credendarum difficultates, Fidei articulos distinguit: quem hæc in re sequitur Tannerus hic, Disp. 1. q. 1. dub. 7. n. 198. quamvis n. præcedente, & num. 215. dicat etiam, omnem veritatem à Deo revelatam esse articulum Fidei. Alii ad articulum Fidei necessariam existimant peculiarem rei credendæ propositionem. Alii demum articulum Fidei aliud nihil esse volunt, quàm rem, quæ ab aliquo ex Apostolis peculiariter proponitur Ecclesiæ credenda, sicque duodecim tantum esse dicunt Fidei articulos, quorum singuli à singulis Apostolis juxta dicta n. 3. fuerunt in Symbolo propositi: S. Paulus enim & S. Barnabas Symboli confessioni non interfuerunt. Quævis ex his acceptionibus ad rationem articuli sufficit.

IX. S. Athanasii Symbolum ab eo Roma Latino sermone est scriptum.

X. Hæc tria Symbola eandem continent Fidei veritatem.

XI. In quo consistat aliquid esse articulum Fidei.

Unde duodecim tantum dicantur esse Fidei articuli.

Cur Nicænum Symbolum, & non Symbolum Apostolorum publicè in Missâ cantetur.

S. Athanasii Symbolum ab eo Roma Latino sermone est scriptum.

S. Athanasii Symbolum in Decreto ad Armenos, iisdem ab Eugenio IV. traditur, tanquam regula Fidei.

Hæc tria Symbola eandem continent Fidei veritatem.

In quo consistat aliquid esse articulum Fidei.

Unde duodecim tantum dicantur esse Fidei articuli.

SECTIO QUINTA.

Expediuntur reliqua ad objecti materialis Fidei noticiam spectantia.

I. *Fueritne eadem semper Fides in Ecclesiâ.*

QUÆRITUR primò: Utrum eadem fuerit semper Fides, an successu temporis creverit: noviçue aliqui sint articuli revelati. Ad hujus quæstionis resolutionem tria distinguenda sunt Ecclesiæ tempora, status scilicet legis naturæ, legis scriptæ, & legis gratiæ. Dico itaque cum Sancto Thoma hic, q. 1. a. 7. Magistro in 3. Distinct. 25. D. Bonaventurâ a. 2. q. 1. & Doctores communiter, Fidem quoad substantiam non crevisse, sed eandem semper, ab ipsâ mundi origine fuisse.

II. *Fides eadem semper in Ecclesiâ existit ab ipso mundi exordio.*

Ratio est: nam, ut docet S. Thomas citatus, tota Fidei substantia in duobus illis articulis contineri videtur, quòd nimirum Deus sit, & quòd inquirentibus se remunerator sit; in his quippe duobus, inquit S. Thomas, includuntur implicitè præcipua quæque circa Deum, ejusque providentiam; in primo siquidem, in esse scilicet divino, juxta S. Doctorem, continentur omnia, quæ credimus in Deo æternaliter existere, in quibus etiam beatitudo nostra objectiva consistit: in Fide autem de providentiâ illa omnia media includuntur, quæ de factò Deus ad salutis æternæ adeptionem ordinavit, & inter alia Incarnatio, & passio Christi, quia hæc de factò Deus ad æternæ vitæ consecutionem hominibus paravit, quamvis non hæc, sed alia media ad hunc effectum parare potuisset, tunc autem, non Incarnatio, & passio, sed illa alia media fuissent implicitè credita. Dixi in his duobus contineri præcipua, minora enim quædam non videntur in iis includi.

Ad Fidem de providentiâ spectant illa omnia, quæ Deus de factò ad hominum salutem providit.

III. *Quo sensu eadem fuerit antiquorum fides, & nostra, seu ante, & post Christum.*

Hoc ergò modo, de Fide scilicet implicitâ, intelligendus est S. Irenæus lib. 4. cap. 13. S. Augustinus epist. 51. & alii ex Patribus, dum dicunt eandem fuisse antiquorum, seu viventium ante Christum, Fidem, & nostram. Imò multi tam ante, quam post diluivium explicitam Incarnationis Verbi, & præcipuorum, quæ nos jam credimus, mysteriorum Fidem habuerunt. Sic Joan. 8. vers. 56. de Abrahamo dicit Christus: *Exultavit ut videret diem meum: vidit, & gavisus est.* De Davide etiam dicit idem Christus Matth. 22. v. 44. *David in spiritu vocat eum Dominum.* Adamum insuper in statu Innocentiæ explicitam Incarnationis Christi Fidem habuisse ostendit ex communi Patrum sententiâ Suarez tom. 1. in 3. par. q. 1. in Comment. a. 3. & probatur ex illo Gen. 3. vers. 15. *Ipsa conteret caput tuum, &c.* Ex his ergò constat, semper in Ecclesiâ in primariis quibusdam personis fuisse Fidem Christi, etiam explicitam, omnes tamen passim hanc non habebant: Sic S. Gregorius homiliâ 16. in Ezechielem: *Dei cognitio, inquit, quæ in vatribus spiritualibus fuit nota, toti populo Hebræorum non fuit: nam omnipotentem Deum, sanctam videlicet Trinitatem, cum Prophetæ predicarent populus ignorabat, solum Decalogum tenebat in Fide, legem Trinitatis nesciens.*

Primariis quidam vixi omni Ecclesiâ tempore habuerunt, Fidem Christi explicitam.

IV. *Fides tempore Apostolorum quoad multa videtur crevisse.*

Tempore Apostolorum quoad multa crevisse videtur Fides: Unde Apostolis plurimæ veritates circa Sacramenta novæ legis, Ecclesiasticam Hierarchiam, &c. revelate sunt, quæ tamen semper non fuerunt expressè in Ecclesiâ cognitæ.

Apostoli itaque, utpote primitias spiritus habentes, longè perfectissimam habuerunt mysteriorum Fidei cognitionem, nullusque ex Doctorebus, qui eos secuti sunt, eos hac in parte superarunt: imò ut affirmat Suarez hic; Disp. 2. sect. 6. n. 10. à Theologis communiter temerarium censetur asserere Doctores Ecclesiæ, Apostolis posteriores, perfectiùs Fidei mysteria cognovisse, quam cognoverint Apostoli. Quod verò Apostoli hæc omnia perfectissimè sciverint, probatur inprimis ex illo Joan. 14. v. 26. ubi de Spiritu sancto dicit Christus, *Ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quæcumque dixerò vobis.* Idemque habetur Joan. 16. v. 13. *Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Joan. etiam 15. v. 15. ait Christus: *Omnia quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc etiam Apostolus ad Ephesios 1. v. 8. sic loquitur: *Secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis, in omni sapientiâ & prudentiâ.* Idem in hunc locum ad Ephesios docet S. Ambrosius, S. Augustinus, S. Anselmus, & alii Patres. Ad quam rem Tertullianus cap. 22. de Præscript. *Quis, inquit, integræ mentis credere potest, aliquid eos ignorasse, quos Magistros Dominus dedit.*

Nullis ex Doctorebus Apostolis posterioribus perfectiùs Fidei mysteria cognoverunt, quam ipsi.

Horum tamen omnium cognitionem non simul, & in ipso statim die Pentecostes habuerunt Apostoli, sed alia & alia ipsis decursu temporis innotuerunt: Petrus siquidem Actorum 10. revelationem accepit de conversione gentium, Actorum etiam 15. refertur quo pacto habitum sit primum Concilium circa cessationem legalium, & post longam deliberationem decretum est ut cessarent: non ergo statim ab initio hæc omnia Apostolis erant explorata.

V. *Mysteria Fidei non omnia simul, sed successivè Apostolis innotuerunt.*

Quæres secundo, Utrum possit etiamnum Ecclesiâ condere novos articulos Fidei, sumendo latè articulum Fidei juxta dicta Sectione præcedente, num. 11. pro quacumque veritate per Fidem divinam credendâ. Respondetur, propriè loquendo non posse, sicque nec modo crescunt articuli Fidei. Quamvis enim multa per infallibilem, quam habet, auctoritatem definire possit, posterioribusque hisce sæculis definiverit Ecclesiâ ac Fide divinâ credenda proposuerit, quæ antea non fuerunt hoc modo definita, nec proposita; hoc tamen non est propriè novum Fidei articulum introducere, tum quia nihil jam definit Ecclesiâ, quod olim Apostoli, qui juxta dicta num. 4. habebant plenitudinem Spiritus, explicitissimamque rerum ad Fidem spectantium noticiam, explicitè perfectissimèque non cognoverint: tum quia licet particularia quædam hisce etiam sæculis definiat Ecclesiâ, ut hoc vel illud Concilium esse legitimum, & infallibilis auctoritatis, hunc esse verum Pontificem, & Caput Ecclesiæ, & id genus alia, hæc tamen omnia non ex novâ aliquâ revelatione definit, sed ex generali quadam Fidei veritate Apostolis priùs revelatâ (ut omne Concilium eo quo debet modo congregatum, esse legitimum, omnem Ecclesiæ Romanæ Episcopum, esse verum D. Petri successorem, totiùsque Ecclesiæ Pastorem) per discursum deducit: sicque non eâ ratione novos Fidei articulos condit posterior Ecclesiâ, sicut eos condiderunt Apostoli, qui non per disquisitionem & discursum, ac dependentiam ab aliis articulis revelatis, sed immediatè per revelationem à Deo acceptos Ecclesiæ credendos proposuerunt. Nonnulli tamen, ut Valentia, Tannerus Disp. 1. q. 1. dub. 7. n. 213. & alii, quæstionem esse putant

VI. *Possitne modo Ecclesiâ novos condere articulos Fidei.*

Duabus de causis nequit jam Ecclesiâ novos Fidei articulos condere.

Posterior Ecclesiâ dum veritates Fidei definit, illas ex priùs revelatis deducit.

TOM. II. de nomine, utrum dici possit novos jam aliquos Ecclesiam habere aut credere articulos, ab Apostolis explicitè non creditos.

SECTIO SEXTA.

An inter objecta credenda, seu veritates Fidei sit aliquis ordo.

I. **QUAMVIS**, ut supra diximus, veritates Fidei, sive eæ create sint, sive increatæ, æquæ omnes sint credibiles, utpote quæ divinam auctoritatem æqualiter sibi habent applicatam, nec firmius aut certius uni quis adhareat, quam alteri; quidam tamen inter eas reperitur ordo. Quis ergo qualisvè hic ordo sit, hoc loco est declarandum. Considerari verò hæc objecta seu veritates possunt, tum in esse rei, tum in esse credibilis, & de utroque aliquid dicendum.

II. Si ergo veritates Fidei in esse rei spectentur, triplex præcipue numeratur in iis ordo, dignitatis, causalitatis, & temporis. De primo nulla est difficultas, Deus enim, circa quem multi sunt Fidei articuli, dignior infinitis est objectis creatis. Quoad causalitatem similiter res videtur clara, idque duobus modis, tum in genere causæ efficientis, Deus siquidem omnium reliquorum objectorum, Fideique veritatum in rebus creatis est causa effectiva, & physica: tum etiam in genere causæ quasi formalis; unum quippe objectum creditum, seu veritas Fidei, est remotè saltem ratio quædam assentiendi alteri, & ad illam credendam, aliquo modo determinat. Tandem quoad ordinem temporis, æterna hoc modo antecedunt temporalia.

III. Ut autem res hæc melius intelligatur, notandum varias fieri posse comparationes, quibus Fidei objecta de se invicem prædicantur; primò enim & præcipue divina prædicantur de divinis, ut cum dicimus: *Sanctissima Trinitas est æterna, immensa, omnipotens: Spiritus Sanctus procedit à Patre & Filio, Deus erat Verbum, &c.* has autem Fidei veritates certum est ordine dignitatis esse primas. Secundò; objecta create de increatis, aut è contra increata de creatis dicuntur, ut *Deus est homo, Deus creat, Verbum incarnatur, &c.* contrario: *Homo erat Deus, &c.* familia: hæc verò propositiones sunt secundæ quoad dignitatem, utpote quæ ex objectis partim creatis constant. Tertium demum, & infimum veritatum Fidei genus est, quando creatum dicitur de creato, ut *Cain occidit Abelem, Noë erat vir justus, &c.*

IV. Jam verò si hæc objecta considerentur in esse credibilis, non levis est difficultas, utrum inter objecta materialia Fidei sit aliquis ordo dependentiæ, & unum credibile sit prius alio, seu, quod aliis terminis inquiri solet, an detur inter materialia objecta primum credibile, à quo nimirum objecta cætera in esse credibilis dependeant. Materialia autem objecta hæc sumimus prout distinguuntur à formali.

V. Verius mihi hæc in parte videtur, inter objecta Fidei merè materialia nullum dari ordinem in esse credibilis, sicque non dari primum aliquod credibile, seu objectum materiale, à quo creditio actus credendi alia dependeat: & universim existimo nullum objectum materiale Fidei ad aliud credendum præsupponi. Ratio est: nullum siquidem ex objectis materialibus Fidei est ex natura rei prius alio in ratione credibilis, ita nimirum,

ut nisi hoc prius credatur, alia credi non possint: cum ergò Deus, quicquid revelat, revelet liberè, potest quodcumque velit objectum prius revelare, & intellectus illud credere.

Dices: nullum omninò objectum credi potest fide divinà, nisi quis credat, & Deum esse veracem, seu nec falli posse, nec fallere, & cum hoc objectum de facto revelasse: ergò hæc duo objecta sunt duo principia, quibus innititur cuiuscumque mysterii Fides, & consequenter antè credi debent, quàm possint credi alia. Sed contra: nos enim loquimur tantum de objectis materialibus Fidei, veracitas autem & dictio sunt objectum formale, seu ratio cur alia credantur, sicque nil mirum si prius credi debeat, quàm reliqua.

Secundò tamen videtur dici posse; licet quisquis credit objectum aliquod, futurum scilicet diem iudicii quia Deus dixit, credere necessario debeat Deum hoc dixisse, non tamen videtur requiri, ut actu alio Fidei hunc actum antecedente, istud credat, sed sufficit ut per eundem actum quo propter divinam dictionem credit futurum iudicium, credat etiam hoc Deum dixisse: etiam si in primà Fidei generatione contrarium frequenter contingat. Hoc verò maxime sequi videtur in illà sententià, quæ asserit motiva Fidei, non essentialiter, sed moraliter tantum cum objecto revelato, ejusque revelatione connecti, ergò non requiritur, ut actu alio prævio Fidei hæc Dei dictio credatur, sed sufficit ut eadem operatione in actu exercito unà credatur cum objecto materiali, quod de actu, quo creditur ipsa dictio Dei, necessario est asserendum, alioquin ibitur in infinitum. Idem suo modo dici etiam posse videtur de veracitate, seu infallibili Dei auctoritate in dicendo. Objectum tamen formale est saltem ratione, & aliquo modo naturà prius materiali; cum hoc propter illud credatur, non è contra. Sed hæc de re postea recurret sermo, ubi de objecto formali Fidei, veracitate nimirum & dictione Dei disputabitur.

Dices secundò: quædam magis, quàm alia sunt necessario ad salutem adeptionem credenda, ergo aliquis inter hæc objecta est ordo. Distinguo consequens: est aliquis ordo quoad necessitatem, concedo consequentiam; prioritatis quoad credibilitatem, nego; quoad aptitudinem namque ad credendum, hæc à se invicem planè sunt independentia, unde si Deus objectum minus necessarium prius revelaret, posset prius credi. Quamvis etiam inter objecta materialia unum sit objectum attributionis, sicque ordo quidam dignitatis, & relationis, cum objecta attributa ad objectum attributionis referantur, non tamen est ordo prioritatis ad credendum, ita ut si Deus revelet objectum aliquod attributionis, credi nequeat nisi prius reveletur & credatur objectum attributionis. Licet ergo inter objectum formale Fidei, veracitatem scilicet & dictionem Dei, & materialia sit ordo aliquis dependentiæ, seu illationis, juxta dicta num. 6. & 7. cum materiale credatur propter formale, nempe dies iudicii propter veracitatem & dictionem divinam, non hæc propter diem iudicii; inter objecta tamen materialia hujuscemodi ordo non reperitur.

Quæret tandem hic aliquis, si hæc objecta formalia inter se comparentur, veracitas scilicet & dictio, utrum ex his objectis sit prius? Suares hic, Disp. 2. Sect. 4. num. 14. ait, in esse

VI. Veracitas, & dictio Dei ad omne objectum credendum sunt necessaria.

VII. Non videtur necessarium, ut actus Fidei supponat veracitatem & dictionem Dei prius creditam.

Quidni sufficit, ut dictio & veracitas eodem tantum actu credantur cum objecto materiali.

VIII. Objecta magis ad salutem scitu necessaria, non sunt priora in ratione credibilis.

Objectum attributionis est prius dignitate, non credibilitate.

IX. Quodnam ex objectis formalibus sit prius, veracitas, an dictio.

rei veracitatem esse priorem dictione, cum illa sit proprietas necessaria, imò est quid Deo intrinsicum, revelatio autem est quid creatum, & extrinsecum. In esse tamen credibilis ita à se invicem hæc duo pendere asserit, ut nullus inter ea sit ordo prioris & posterioris, sed sese in hoc genere essentialiter includant: nec enim veraci-

tas quidquam ad actum Fidei conferre potest sine dictione, nec dicitio sine veracitate. Verum ut in rebus physicis juxta dicta in Philosophiâ, difficillima est hæc mutua causalitas, seu dependentia, ita non levem habet difficultatem in intentionalibus, seu motivis intellectus & voluntatis: de quo plura infra.

Tam disticta, quam veracitas est ad actum Fidei necessaria.

DISPUTATIO TERTIA.

De objecto formali Fidei divinæ.

OBJECTUM formale, ut Disp. 2. Logica Sect. 1. num. 6. & sequentibus ostendi, est id propter quod in aliquid tendimus, ut dum quis propter sanitatem vult incidere venam, &c. Sanitas est objectum formale, incisio venæ objectum materiale: quod similiter in actibus intellectus contingit, ut latius ostensum est loco citato. Quæ ergo illuc diximus, ad præsentem questionem applicando, objectum formale Fidei est illud, quod objectivè movet intellectum ad assentiendum rei alicui, seu mysterio, quod proponitur credendum. Alia quidem movent etiam ad assensum Fidei, ut apprehensiones, & imperium voluntatis, non tamen sunt objectum formale Fidei, cum non sint omnino objectum, ab actu enim Fidei non representantur, sicq; non movent objectivè, quod, ut diximus, est de conceptu objecti formalis actuum intellectus.

Objectum formale universim quid sit.

Movens debet objectivè ad assensum.

SECTIO PRIMA.

Quid sit objectum formale Fidei divinæ.

I. Hæreticorum quorundam circa objectum formale Fidei error.

ANCTUS Augustinus lib. de utilitate credendi, cap. 1. refert, tenuisse Manichæos nihil credendum esse, nisi quod humanâ ratione assequi possumus. Eundem errorem S. Bernardus epist. 190. ad Innocen. tribuit Abailardo, multique ex modernis hæreticis hoc ipsum mordicus defendunt: qui proinde objectum formale, rationemque assentiendi, non in auctoritate Dei dicentis, sed in rerum in se evidentia, vel immeditâ, ex ipsâ scilicet terminorum apprehensione, vel mediâtâ, nempe per discursum habitâ, constituunt.

II. Quidam Fidei articuli sunt supra rationem, præ ratio-

Sed hæc sententia est apertè falsa, tum quia nonnulli Fidei articuli sunt supra rationem, & captum creaturæ rationalis, nec ad ulla principia per se nota reduci possunt, ut est sacrosancta Trinitas, Incarnatio, & alia quædam. Deinde Apostolus 2. ad Corinthios, cap. 10. num. 5. dixit oportere captivare intellectum in obsequium Christi: quæ autem captivatio, ubi naturalis ratio convincit ita rem propositam se habere, &

cogit ad assensum? Quare Christus Matth. 16. vers. 17. S. Petro ipsum, Filium Dei vivi agnoscanti dixit: Caro & sanguis, id est naturæ vires, non revelavit tibi, sed Pater meus, qui in cælis est. Tandem Divus Paulus 1. ad Corinthios 2. vers. 4. sic habet: Prædicatio nostra non est in persuasibilibus humane sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & virtutis, ut Fides vestra non sit in sapientiâ hominum, sed in virtute Dei. Hinc Sanctus Augustinus serm. primo de Trinitate: Fidelis sum, inquit, credo quod nescio. Tractatu etiam 40. in Joannem circa illud: Nisi credideritis, non intelligetis, sic scribit: Credimus ut cognoscamus, non cognoscimus ut credamus. Idem docet S. Dionysius, S. Basilus, S. Gregorius Nazianzenus, Sanctus Hilarius, S. Joannes Damascenus, & alii Patres. Et sanè, si homini docto & probomira interdum dicenti credimus, quamvis ea quæ dicit non semper intelligamus, quantò magis Deo, utpote cujus est & infinita sapientia, & rectitudo, ut nec fallere possit, nec falli.

Docet Scriptura Deum dicentem, non rationem naturalem, esse objectum formale Fidei.

Homini docto & probè credimus, ergo à fortiori Deo.

Neque hinc sequitur homines, si Deo ea, quæ supra eorum captum sunt, dicenti credant, facere imprudenter: ut enim quis prudenter agat, non est necessarium ut ratione naturali ea quæ dicuntur intelligat, sed sufficit talia ipsi hic & nunc proponi motiva credibilitatis rei credendæ, ut quamvis evidentiam ejus in se, & prædicatis

III. Quid requiratur ad hoc, ut quis mira dicenti credendo, non agat imprudenter.

Illius